

PRAWO I PRAKTYKA KANONIZACYJNA
ZA PONTYFIKATU
PAPIEŻA FRANCISZKA

Redakcja
Lidia Fiejdasz-Buczek

Wydawnictwo KUL
Lublin 2019

Recenzent
ks. dr hab. Ambroży Skorupa, prof. KUL

Opracowanie redakcyjne
Jadwiga Rydzewska

Opracowanie komputerowe
Teresa Myśliwiec, Jarosław Łukasik

Projekt okładki
Agnieszka Gawryszuk

ISBN 978-83-8061-555-7

© Copyright by Wydawnictwo KUL, Lublin 2019

Wydawnictwo KUL, ul. Konstantynów 1 H, 20-708 Lublin, tel. 81 740-93-40, fax 81 740-93-50,
e-mail: wydawnictwo@kul.lublin.pl, <http://wydawnictwo.kul.lublin.pl>

Druk i oprawa: volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Ks. Witolda 7-9, 71-063 Szczecin, tel. 91 812 09 08, e-mail: druk@volumina.pl

Sprawy kanonizacyjne za pontyfikatu papieża Franciszka

Okres niespełna pięciu lat nie wydaje się wystarczający dla dokonania uogólnień i zdecydowanych ocen w interesującym nas zakresie, dodatkowo wzięwszy pod uwagę fakt trwania pontyfikatu papieża Franciszka; pozwala jednak na pewne podsumowania, wskazanie tendencji; jest też sposobnością do zwrócenia uwagi na pojawiające się interpretacje zmian wprowadzanych do prawa kanonicznego oraz praktyki kanonizacyjnej.

1. Czy statystyka prawdę nam mówi?

Papież Franciszek, 266. biskup Rzymu, wybrany na Stolicę Piotrową 13 marca 2013 r., do 13 maja 2017 r., w czasie 12 ceremonii kanonizował 885 błogosławionych (872 przy 800, a nie 813 męczennikach z Otranto) oraz w przypadku pięciu osób dokonał kanonizacji równoznacznej (*canonizzazione equipollente*): w 2013 r. – dwóch, w 2014 r. – trzech². Zastrzec należy, że ostatnia z wymienionych dróg wyniesienia

---

¹ Profesor doktor habilitowany, Kierownik Katedry Prawa Kanonizacyjnego i Sakramentów Świętych, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.

² Zob. *Santi proclamati da papa Francesco*, www.causesanti.va/content/causadeisanti/santi-proclamati-da-francesco.html [1.08.2017 r.]. Kanonizacje przez potwierdzenie kultu w całym Kościele: 9.10.2013 r. Aniela z Foligno, franciszkańska tercjarka, zmarła w 1309 r., czczona jako błogosławiona, co potwierdził papież Innocenty XII w 1693 r.; 17.12.2013 r. Piotr Faber, jezuita, zmarły w 1546 r., czczony jako błogosławiony od 5 września 1872 r.,

do chwały ołtarzy nie jest niczym nowym ani nadzwyczajnym; wystarczy wspomnieć, że wcześniejsi papieże też podejmowali takie decyzje, na przykład Pius XI wobec Alberta Wielkiego, Pius XII – Małgorzaty Węgierskiej, Jan XXIII – Grzegorza Barbarigo, czy Benedykt XVI – Hildegardy z Bingen. Natomiast ich liczba – pięć – w pierwszym roku pontyfikatu Franciszka robi wrażenie.

Największą grupę wśród kanonizowanych stanowią męczennicy: 835 świętych (lub 848). Wśród tych aż 800 (lub 813) z pierwszej kanonizacji dokonanej przez papieża Franciszka 12 maja 2013 r. to Męczennicy z Otranto (†1480), którym przewodniczy Antoni Pezulla zwany Primaldo. Należy od razu zaznaczyć, że pierwsi święci kanonizowani przez Franciszka są zarazem ostatnimi Benedykta XVI, gdyż decyzja o ich kanonizacji została podjęta na konsystorzu 11 lutego 2013 r., w czasie którego papież Benedykt XVI zapowiedział rezygnację³. Oczywiście statystyki poprzez datę kanonizacji wiążą ich z papieżem Franciszkiem. Na marginesie należy dodać, że Męczennicy z Otranto zostali beatyfikowani w 1771 r. przez Klemensa XIV, franciszkanina, który zasłynął tym, że zniósł Towarzystwo Jezusowe, do którego przynależeli Jorge Bergoglio.

W 2016 r. świętymi męczennikami zostali ogłoszeni: profes Braci Szkolnych Salomon Leclercq (w świecie: Guillaume Nicolas Louis, †1792) oraz 15-latek z Meksyku Józef Sánchez del Río (†1928). W 2017 r. dołączyli do nich Andrzej de Soveral, Ambroży Franciszek Ferro, Mateusz Morreira i 27 Towarzyszy, zamordowani w Cunhaú 16 lipca 1645 r. (przez żołnierzy Holendrów-kalwinistów w czasie Mszy św.) i Uruacu 3 października 1645 r. oraz pierwsi trzej męczennicy kontynentu amerykańskiego – Krzysztof, Antoni i Jan, znani jako „niños mártires de Tlaxcala”, zaledwie dwunastoletni chłopcy, zamordowani z nienawiści do wiary w latach 1527–1529.

Trzy z dotychczasowych ceremonii kanonizacyjnych odbyły się poza Rzymem. W czasie pielgrzymki do Colombo (Sri Lanka), 14 stycznia

---

po decyzji papieża Piusa IX; 3.04.2014 r. Józef Anchieta, Maria Guyart-Martin, Franciszek de Montmorency Laval, beatyfikowani 22 czerwca 1980 r. przez Jana Pawła II.

³ *Los primeros santos de Francisco (y los últimos de Benedicto)*, www.elmundo.es/elmundo/2013/05/11/interna [1.07.2017 r.].

2015 r. papież Franciszek ogłosił świętym Józefa Vaza, pochodzącego z Goa, kapłana z Zakonu św. Filipa Nereusza, zmarłego w 1711 r.⁴. Natomiast w Bazylice Niepokalanego Poczęcia w Waszyngtonie (USA) 23 września tego roku – Junipera Serre, kapłana z Zakonu Brani Mniejszych (1713–1784), a 13 maja 2017 r. w Fatimie (Portugalia) – dzieci Franciszka i Hiacyntę Marto (†1919/1920), beatyfikowanych 17 lat wcześniej przez Jana Pawła II, jako najmłodsze dzieci, nie licząc beatyfikowanych/kanonizowanych jako męczenników.

Wśród kanonizowanych według narodowości, do połowy 2017 r. najwięcej jest Włochów – 801, Francuzów – 6, Hiszpanów – 3, Hindusów, Kanadyjczyków, Meksykanów, Palestyńczyków, Polaków, Portugalczyków – po dwóch oraz Albańczyk, Argentyńczyk, Brazylijczyk, Kolumbijczyk, Lankijczyk i Szwed. Ze względu na to kryterium istotne zmiany zaszły 15 października, bowiem do katalogu świętych dołączyło trzydziestu Brazylijczyków, trzej Meksykanie, Włoch i Hiszpan.

W grupie kanonizowanych 72 osób (po odliczeniu Męczenników z Otranto) znajduje się 20 kobiet, w tym 8 fundatorek zakonów żeńskich i monasterów.

Faktem jest, że papież Franciszek jako pierwszy w historii kanonizował małżonków Ludwika Martin i Marię Azelię Guérin – w czasie tej samej uroczystości 18 października 2015 r. Nie należy go jednak przeceniać, zwłaszcza pomijając ważny z punktu widzenia praktyki kanonizacyjnej wymóg beatyfikacji przed kanonizacją, czyli ich beatyfikację dokonaną przez papieża Benedykta XVI dnia 19 października 2008 r. Nie można też pominąć beatyfikacji małżonków Luigi Beltrame Quattrocchi i Maria Corsini, przeprowadzonej przez Jana Pawła II siedem lat wcześniej – 21 października 2001 r.

Do końca listopada 2017 r. papież Franciszek beatyfikował 1123 osoby⁵. Stało się to w 80 celebracjach, 78 z nich miało miejsce poza Rzymem. Dwom przewodniczył osobiście – w Seulu, w Korei Południowej 16 sierpnia 2014 r., gdy beatyfikował Paula Yun Ji-Chunga i 123 Towarzyszy oraz w San Pietro (Włochy) – 19 października tego roku, gdy

⁴ *Miłość Boga rodzi miłość bliźniego*, OR 36 (2015), nr 2 (369), s. 11–13.

⁵ *Beatificazioni di papa Francesco*, www.causesanti.va/content/causadeisanti/it/beatificazioni-di-papa-francesco.html [29.11.2017 r.].

do chwały ołtarzy wyniesiony został Paweł VI. Reprezentantem Ojca Świętego Franciszka w pozostałych aktach (73) był zazwyczaj prefekt Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych kard. A. Amato. W pięciu byli wyznaczeni inni arcybiskupi i kardynałowie.

Również i w tej grupie najwięcej osób zostało beatyfikowanych po procesach drogą męczeństwa: 1064, z tego 529 w pierwszym roku pontyfikatu papieża. W drugiej połowie 2017 r. odbyły się kolejne beatyfikacje⁶, które objęły 183 osoby, w tym 176 męczenników, najwięcej z Hiszpanii – 169, co podniosło liczbę beatyfikowanych i kanonizowanych męczenników z prześladowań religijnych w czasie wojny cywilnej w tym kraju do 1836 osób.

Beatyfikowani do połowy 2017 r. pochodzili z 26 narodowości. Najwięcej wśród nich jest Hiszpanów (701), Koreańczyków (123), Albańczyków (35), Włochów (30) i Francuzów (16). Poza wyżej wymieniony-

---

⁶ Daty potwierdzone: 23.09.2017 r.: Stanisław Franciszek Rothe (kapłan, ur. USA, zm. Gwatemala, † 1981, M); 30.09.2017 r.: Tytus Zeman (1915–1969, kapłan, salezjanin, Słowacja – zm. po wyjściu z więzienia w 1964, M).

7.10.2017 r.: Arseniusz da Trigolo (Józef Migliavacca, 1849–1909, Włoch, kapłan, OFMCap, fundator Kongregacji Sióstr Naszej Pani Pocieszenia, W); 21.10.2017 r.: Mateusz Casals († 1936–1937, Hiszp., klaretyn i 108 Towarzyszy, diec. Barcelona; 28.10.2017 r.: Jan Schiavo (1903–1967, Włoch, kapłan, Kongregacja św. Józefa, misjonarz w Brazylii, W); 4.11.2017 r.: Rani Maria Vattalil (1954–1995, Indie, hinduska zakonnica, Zgromadzenie Franciszkanek Klarysek, M); 11.11.2017 r.: Wincenty Queralt Lloret (1894–1936, kapłan, CM, Hiszpania, diec. Barcelona, i 20 Towarzyszy ze Zgromadzenia Misji, Siostry Miłosierdzia, świeccy wincentyńscy współpracownicy); 11.11.2017 r.: Józef Maria Fernández Sánchez i 38 Towarzyszy (Rodzina Wincentyńska, diec. Madryt, 33 członków Kongregacji Misjonarzy, w tym 17 kapłanów i 16 braci koadiutorów, poza nimi 6 świeckich współpracowników).

Daty do ustalenia: Franciszek Solano Casey (Bernard, 1870–1957, USA, kapłan, OFMCap); Maria od Niepokalanej – Adela de Batz de Trenquelléon (1789–1828, Francja, dziewica i założycielka Córek Maryi Niepokalanej; Klara Fey (1815–1894, ur. Niemcy, Holandia, założycielka Kongregacji Sióstr Ubogiego Dzieciątka Jezusa); Józefa Saturnina Rodríguez (Catalina de María, 1823–1896, Argentyna, fundatorka Kongregacji Niewolnic Najświętszego Serca Jezusa); Lucjan Botovasoa (1908–1947, Madagaskar, tercjarz franciszkański, ojciec rodziny, M); Teresio Olivelli (1916–1945, Włoch, świecki z Akcji Katolickiej, M); Hanna Chrzanowska (1902–1973, świecka, pielęgniarka); Jezus Emil Jaramillo Monsalve (1916–1989, Kolumbia, bp, jezuita, M); Piotr Maria Ramirez Ramos (1899–1948, Kolumbia, kapłan, M).

mi znajdują się: Polacy i Laotańczycy (po 6), Niemcy (4), Brazylijczycy i Argentynczycy (po 3), dwaj Rumunii oraz Birmańczyk, Filipińczyk, Irlandczyk, Japończyk, Chińczyk, Kolumbijczyk, Chorwat, Kubańczyk, Litwin, Portugalczyk, Salwadorczyk, Szwajcar, Południowoafrykańczyk, Węgier, i Amerykanin (z USA).

Za wielkiego promotora świętości kanonizowanej przez wiele lat uważany był Jan Paweł II. Służyła jej m.in. reforma prawa kanonizacyjnego, przeprowadzona w 1983 r., jak też łączenie uroczystości z licznymi pielgrzymkami Papieża na wszystkie kontynenty świata. Według statystyk, Jan Paweł II kanonizował lub beatyfikował średnio ponad 5 osób miesięcznie; papież Benedykt – prawie 10, zaś Franciszek – ponad 20, licząc od daty pierwszej do ostatniej beatyfikacji i kanonizacji za pontyfikatu każdego z nich.

2. Nowe regulacje w obszarze spraw kanonizacyjnych w 2016 r.

W nurcie reformy finansów Stolicy Apostolskiej, z podstawowym motywem zapewnienia transparentności prowadzonych operacji finansowych, przygotowane zostały nowe przepisy dotyczące administrowania dobrami spraw beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych. Jak głosi reskrypt Sekretarza Stanu Stolicy Apostolskiej Pietro Card. Parolina z 7 marca 2016 r., w czasie audiencji udzielonej mu przez papieża Franciszka trzy dni wcześniej, tj. 4 marca, tenże zatwierdził *ad experimentum* na trzy lata *Norme sull'amministrazione dei beni delle Cause di beatificazione e canonizzazione*⁷, znosząc wcześniejsze przepisy zaaprobowane przez Jana Pawła II 20 sierpnia 1983 r.

Z kolei Sekretarz Stanu, działając na podstawie art. 1 § 2 *Regulaminu Ogólnego Kurii Rzymskiej*, 24 sierpnia 2016 r. zatwierdził *Regolamento della Consulta Medica della Congregazione delle Cause dei Santi*⁸. Należy

---

⁷ <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2016/03/10/0178/00376.html> [1.07.2017 r.].

⁸ <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2016/09/23/0666/01504.html> [1.07.2017 r.].

przypomnieć, jak to uczyniono we wprowadzeniu do *Regulaminu*, że biegli medycy jako specjalna grupa funkcjonowali już za papieża Benedykta XIV, zaś współcześnie jako komisja przy Kongregacji Świętych Rytów, od 20 października 1948 r., a Rada Medyczna, od 15 grudnia 1948 r. Organy te połączył Jan XXIII 10 lipca 1959 r., pod nazwą Konsulty Medycznej – *Consulta Medica* – i nadał jej *Regulamin*, znowelizowany za papieża Pawła VI dnia 23 kwietnia 1976 r. Upływ czasu, nowe doświadczenia, zwłaszcza po reformie Jana Pawła II w 1983 r., skłoniły do odnowienia *Regulaminu* w 2016 r.

Pomija się szczegółową prezentację przyjętych rozwiązań, gdyż są one przedmiotem innych artykułów niniejszego zbioru. Poza tym regulacje te nie miały większego wpływu na sprawy beatyfikacyjne zakończone orzeczeniami, prezentowanymi w punkcie 1. Natomiast spodziewać się należy napływu spraw lub przekwalifikowania znajdujących się już w toku, po decyzji papieża Franciszka w odniesieniu do miar świętości kanonizowanej.

3. „*Maiorem hac dilectionem*”

Dnia 11 lipca 2017 r. papież Franciszek wydał list apostolski w formie *motu proprio Maiorem hac dilectionem*⁹. Wyodrębnił trzecią drogę do świętości kanonizowanej, oprócz męczeństwa i cnót heroiczych: dobrowolne i szczere ofiarowanie życia za innych i wytrwanie w tym postanowieniu aż do śmierci. Przy czym ma ono być owocem kroczenia śladami Jezusa i kierowania się Jego nauczaniem, podkreśla Papież.

Dokument jest wynikiem dosyć długiej debaty w ramach Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, w formie studium od początku 2014 r. Po konsultacji z kardynałami i biskupami – członkami Kongregacji projekt ten zyskał ich aprobatę na sesji plenarnej Kongregacji 27 września 2016 r. Już w art. 1 podkreślono odrębność tytułu beatyfikacji i kanonizacji, od męczeństwa i heroicznego cnót. Następnie podano cztery kryteria, które muszą być spełnione dla beatyfikacji sługi Bożego według

---

⁹ *Lettera Apostolica in forma di Motu Proprio “maiorem hac dilectionem” sull’offerta della vita*, 11.07.2017, <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2017/07/11/0484/01075.html> [20.07.2017 r.].

tej miary świętości: 1) ofiarowanie życia, dobrowolne i szczerze, oraz heroiczna zgoda na pewną i mającą wkrótce nastąpić śmierć; przy tym ma istnieć związek ofiarowania życia i nagłej śmierci; 2) praktykowanie cnót chrześcijańskich przynajmniej w stopniu zwyczajnym zarówno przed ofiarowaniem życia, jak i później – aż do śmierci; 3) istnienie opinii świętości i znaków, co najmniej po śmierci; 4) udowodnienie cudu do beatyfikacji otrzymanego za wstawiennictwem sługi Bożego, już po jego śmierci (art. 2). W części proceduralnej, najpierw papież polecił zachowywać Konstytucję apostolską Jana Pawła II *Divinus perfectionis Magister* oraz Normy Kongregacji o postępowaniu w diecezji z 7 lutego 1983 r. (art. 3). *Positio* zaś ma dawać materiał dla rozstrzygnięcia dubium: *An constet de heroica oblatione vitae usque ad mortem propter caritatem necnon de virtutibus christianis, saltem in gradu ordinario, in casu et ad effectum de quo agitur* (art. 4). Artykuł 5 *motu proprio* papieża Franciszka nowelizuje 4 artykuły Konstytucji apostolskiej z 25 stycznia 1983 r. (art. 1, 2.5, 7.1, 13.2), zaś artykuł szósty – w *Normach* – w sześciu artykułach (7, 10, 15, 19, 32 i 36). Wszystkie polegają na wprowadzeniu nowej miary – *offerta della vita (viatae oblatione)*. Nowe i znowelizowane przepisy weszły w życie z dniem publikacji w dzienniku „L'Osservatore Romano”, tj. 11 lipca 2017 r.

Według wyjaśnień sekretarza Kongregacji abpa Marcello Bartolucci, opublikowanych na łamach „L'Osservatore Romano”, decyzja o wskazaniu [wg niego czwartej] drogi do kanonizacji ma na celu „promować heroiczne świadectwo, które dotychczas nie miało specyficznego procesu, ponieważ nie wyczerpywało się w sposób kompletny ani w kategorii męczeństwa [jego elementów prawnokanonicznych] ani cnót heroicznych”¹⁰.

---

¹⁰ M. Bartolucci, *La quarta via. Una nuova fattispecie nell'iter processuale delle canonizzazioni*, „L'Osservatore Romano”, 11.07.2017, www.osservatoreromano.va/it/news/la-quarta [1.07.2017 r.]. Sekretarz Kongregacji zaliczył jako trzecią drogę do świętości kanonizowanej potwierdzenie kultu, ale u podstaw tegoż leży opinia męczeństwa albo/i heroiczności cnót, znaków szczególnych... Trudno zaliczyć go samodzielnie do „miar świętości”. Zdawano sobie z tego sprawę, podając do zatwierdzenia papieża tekst, którego pierwszy artykuł brzmi: „L'*offerta della vita* è una nuova fattispecie dell'*iter* di beatificazione e canonizzazione, distinta dalle fattispecie *sul martirio* e *sull'eroicità delle virtù*”. <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2017/07/11/0484/01075.html> [1.07.2017 r.].

Wskazał m.in. na przykłady chrześcijan, którzy dobrowolnie służąc chorym na choroby bardzo zakaźne, ryzykują życiem i faktycznie potem na nie sami umierają. Zatem, papież Franciszek wyodrębnił trzecią miarę świętości kanonizowanej: dobrowolne ofiarowanie swego życia dla ocalenia innych.

Komentatorzy podają przy tej sposobności wiele innych przykładów. Klara Petrillo, 28-letnia Włoszka, nie zgodziła się na leczenie raka skóry w sposób zagrażający jej poczętemu dziecku. Umarła w 2012 r., rok po urodzeniu dziecka. Z kolei o. Michał Judge, franciszkanin, kapelan Straży Zawodowej w Nowym Jorku, po ataku terrorystycznym 11 września 2001 na World Trade Center, był pierwszą ofiarą spośród ratowników¹¹. Innym przykładem mogą być misjonarze w Burundi, którzy zginęli w 2011 r. – zakonnica Lukrecja Mamić, Chorwatka oraz świecki Franciszek Bazzani, Włoch. Zginęli w czasie napadu rabunkowego na dom. Istotny jest jednak motyw ich pozostawania w kraju pogrążonym w chaosie: nie chcieli opuszczać osób zapomnianych, eksploatowanych, chcąc nieść im pomoc i umocnienie. Używając języka papieża Franciszka narazili swe życie, by służyć ofiarom „kultury odrzucenia, pogardy na peryferiach świata”¹².

Zdaniem Johna Allena Juniora, wydawcy „CruX”, decyzja Franciszka wypełnia lukę, którą przez wiele lat usiłowano pokonać przez studia i interpretacje, chcąc uczcić pamięć ofiar współczesnych antychrześcijańskich prześladowań. Niewątpliwie takim przykładem zmagania i rozwinięcia pojęć była sprawa beatyfikacyjna¹³, a zwłaszcza kanonizacyjna o. Maksymiliana Kolbego. Mimo beatyfikacji wyznawcy, w homilii

---

¹¹ A. Ivereigh, *¿Quién podría estar en el nuevo camino a la santidad?*, (12.07.2017), http://www.vocescatolicas.cl/quien-podria-estar-en-el-nuevo-camino-a-la-santidad/voces_catolicas/2017-07-13/191209.html [1.08.2017 r.].

¹² John L. Allen Jr., *By expanding sainthood, Francis reflects new realities of anti-Christian violence*, „CruX. Taking the Catholic Pulse”, 12.07.2017, <http://cruXnow.com/analysis/2017/07/12/expanding-sainthood-francis-reflects-new-realities-anti-christian-violence/> [1.08.2017 r.].

¹³ Zob. J.R. Bar, *Proces beatyfikacyjny o. Maksymiliana Kolbe*, „Prawo Kanoniczne” 11(1968), nr 1-2, s. 351-354; Paulus PP. VI, *Litterae apostolicae „Divinum illud”*. Maximiliano Mariae Kolbe, presbytero Ordinis Fratrum Minorum Conventualium, beatorum honores decernantur 17.10.1971, AAS 64 (1972) 406.

papież Paweł VI użył sformułowania o „polskim męczenniku”, a dzień później, w czasie spotkania z pielgrzymami, nazwał jego śmierć *martirio di carità*¹⁴. Z kolei dwa lata później polecił przekwalifikowanie innej sprawy z okresu II wojny światowej – o Tytusa Brandsmy – *per viam martyrii*¹⁵. Gdy Jan Paweł II rozważając prośby wiernych, w tym biskupów niemieckich, o kanonizowanie bł. Maksymiliana jako męczennika, zmagał się z istotnym oporem urzędników Kongregacji, wskazujących na możliwość kanonizacji jako wyznawcy, bez dowodzenia kolejnego cudu; zaś zamawiane u par ekspertów vota, były „remisowe”, dopiero piąte „super voto” dało Janowi Pawłowi pewność moralną, że również z prawnokanonicznego punktu widzenia, może ogłosić Maksymiliana świętym męczennikiem, co uczynił 10 października 1982 r. Znamienne, że homilię oparł na słowach Jezusa: „Nikt nie ma większej miłości od tej, gdy ktoś życie swoje oddaje za przyjaciół swoich” (J 15,13)¹⁶. Podobnie papież Franciszek – przedmiotowy List apostolski.

4. Czy papież Franciszek otwiera drogę do świętości kanonizowanej niekatolików?

Od pierwszych tygodni pontyfikatu papieża Franciszka podkreślano, że jest otwarty na zmiany w doktrynie i praktyce¹⁷. Symptomy tego widoczne są również w sprawach kanonizacyjnych. Sekretarz Kongre-

¹⁴ Paulus PP. VI, Allocutio. In Basilica Vaticana habita, a a Beatissimo Patre Sacrum celebrante, iis qui Solemni Beatificationi Ven. Servi Dei Maximiliani Mariae Kolbe, Sacerdotis professi Ordinis Fratrum Minorum Conventualium, interfuerunt (17.10.1971), AAS 63 (1971) 818-823; zob. A. Kubiś, *Confessore o martire?*, „Miles Immaculatae” 10 (1974), nr 3-4, s. 289.

¹⁵ SCCS, Buscodcen. Beatificationis seu declarationis martyrii Servi Dei Titi Brandsma sacerdotis professi Ordinis Fratrum B. Mariae V. de Monte Carmelo, in odium fidei, uti fertur, interempti. Summarium super dubio, Tipografia Poliglotta Vaticana 1979, s. 20.

¹⁶ *Homilia na kanonizację błogosławionego Maksymiliana Kolbe. Męczennik miłości (10 października)*, w: *Jan Paweł II, Nauczanie papieskie*, 1982, vol. 2, 1982, Poznań 1996, s. 531-532.

¹⁷ Zob. np. zestawienie: Sandro Magister, *El paso doble del Papa argentino: //chiesa.espresso.repubblica.it/articolo/1351008* [1.08.2017 r.].

gacji Spraw Kanonizacyjnych zastrzega, że żadna z powyższych dyspozycji Franciszka absolutnie nie narusza doktryny Kościoła katolickiego na temat świętości chrześcijańskiej, która prowadzi do beatyfikacji, ani tradycyjnej procedury¹⁸.

Odchodząc od dokumentu, którego praktycznych efektów nie możemy jeszcze analizować, zauważyć trzeba, że papież Franciszek akcentuje wielokrotnie – w porównaniu do poprzedników – inne aspekty duchowości świętych, czy też inaczej je nazywa. Wyraźny tego przykład znajdujemy przy kanonizacji Matki Teresy. O ile dla Jana Pawła II była osobą – przesłaniem dla naszych czasów, w tym wiodących tematów jego pontyfikatu, którymi były „cywilizacja miłości”, „poszanowanie życia”, to Franciszek koncentruje się na jej wyjściu do ludzi zmarginalizowanych na peryferiach istnienia ludzkiego, do najuboższych między ubogimi¹⁹.

Zwraca też uwagę powołanie przez papieża Franciszka komisji katolicko-prawosławnej (chorwacko-serbskiej), złożonej z ekspertów, dla wyjaśnienia zarzutów wysuwanych przez tych drugich wobec ewentualnej kanonizacji kard. Alojzego Stepinaca, męczennika, beatyfikowanego w 1998 r. przez Jana Pawła II. Dnia 13 lipca 2017 r. wspomniana komisja zakończyła szóste i ostatnie posiedzenie, uznając, że ta kanonizacja jest w wyłącznej kompetencji papieża. Strony jednak pozostały przy własnych ocenach postaci Błogosławionego, jednocześnie zadeklarowały możliwość przyszłej współpracy, by wspólnie czcić pamięć męczenników i wyznawców obydwu Kościołów²⁰.

Przypadek ten może tylko nasilić spekulacje, że papież Franciszek otwiera drogę do świętości kanonizowanej niekatolików, zwłaszcza męczenników. Jan Paweł II mówił o ekumenizmie męczenników, którzy

---

¹⁸ M. Bartolucci, *La quarta via. Una nuova fattispecie nell'iter processuale delle canonizzazioni*, „L'Osservatore Romano”, 11.07.2017, www.osservatoreromano.va/it/news/la-quarta [1.07.2017 r.].

¹⁹ Zob. Franciszek, *Niestrudzona pracownica miłosierdzia*. Homilia Papieża Franciszka wygłoszona podczas Mszy św. kanonizacyjnej, 4.09.2016, OR 36 (2016), nr 9 (385), s. 9-10.

²⁰ *Conclusi i lavori della commissione sul cardinale Alojzije Stepinac*, „L'Osservatore Romano”, 13.07.2017, <http://www.osservatoreromano.va/it/news/conclusi-i-lavori-della-commissione-sul-cardinale-> [1.07.2017 r.].

„nigdy nie ugięli się przed mocą zła”²¹. Programując specjalne obchody w ramach Wielkiego Jubileuszu w Liście apostołskim *Tertio millennio adveniente* napisał: „świadcstwo dawane Chrystusowi aż do przelania krwi stało się wspólnym dziedzictwem zarówno katolików, jak prawosławnych, anglikanów i protestantów”²². Nawiązał w ten sposób do nauczania Soboru Watykańskiego II, zwłaszcza do Dekretu o ekumenizmie *Unitatis redintegratio*²³. Ale tak jak wpisanie do *Katalogu Świadcstw Wiary XX wieku* nie oznaczało beatyfikacji²⁴, tak ekumeniczne wspomnienie świadectwa danemu Chrystusowi przez niekatolików, które miało miejsce 7 maja 2000 r., nie oznaczało wpisania ich do katalogu męczenników Kościoła katolickiego²⁵.

Franciszek natomiast uczy o ekumenizmie krwi; już w pierwszym roku pontyfikatu około 20 razy. To nawiązanie do „chrztu krwi”, który włącza do Kościoła katechumena, mimo że nie otrzymał jeszcze chrztu sakramentalnego. „Ekumenizm krwi” – według Franciszka – łączy katolików, prawosławnych, luteran, a nawet muzułmanów i ludzi z innych religii²⁶. W przemówieniu do patriarchy Kościoła prawosławnego mówił o „jedynym martyrologium Kościoła Bożego” (Przemówienie do Tewaheho z Etiopii, 29.02.2016)²⁷. Podobnie do Patriarchy Armeńskiego Ka-

²¹ Jan Paweł II, *Ekumenizm męczenników. Rozważanie przed modlitwą „Regina caeli”*, OR 21 (2000), nr 7-8 (225), s. 32; zob. A. Russo, *Martirio e pluralismo religioso. In margine alla memoria dei testimoni della fede del '900*, „Asprenas” 47 (2000), s. 75-96.

²² Ioannes Paulus II, *Epistula Apostolica „Tertio millennio adveniente”*, AAS 87 (1995) 29, n. 37; zob. *Tertio millennio adveniente. Komentarz teologiczno-pastoralny w opracowaniu Rady Prezydium Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*, Sandomierz 1995.

²³ Zwłaszcza numerów: 4, 14; zob. Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, Pallottinum – Poznań 2002, 196-198, 203.

²⁴ Zob. *Nota Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych* z 28 grudnia 1999 r.

²⁵ Zob. W. Bar, *Sprawy kanonizacyjne Męczenników XX wieku. Studium nad jurysprudencją Kongregacji*, Lublin 2003, s. 43-46.

²⁶ Zob. np.: http://w2.vatican.va/content/francesco/homilies/documents/papa-francesco_20140921_albania-omelia.html [1.07.2017 r.]; zob. też: Miguel Dimond, *El Antipapa Francisco enseña repetidamente que hay ‘martires’ musulmanes*, www.vaticancatolico.com/iglesia-catolica/francisco-dice-que-hay-martires-musulmanes/ [1.07.2017 r.].

²⁷ http://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2016/february/documents/papa-francesco_20160229_abuna-matthias-i.html [1.07.2017 r.].

rekina II, 8 maja 2014 r.²⁸, liderów wspólnoty ewangelickiej kościołów episkopalnych²⁹, członków Sojuszu Stowarzyszeń Charyzmatycznych 30 października 2014 r.³⁰, w wywiadzie z Andrea Tornielli z 14 grudnia 2013 r.³¹, w deklaracji z Patriarchą Konstantynopola, z 30 listopada 2014 r.³² oraz we wspólnej deklaracji z Tawadrosiem II, z 28 kwietnia 2017 r.³³ i w czasie wizyty kurtuazyjnej do tegoż³⁴, w homilii na uroczystość Nawrócenia św. Pawła, 25 stycznia 2015 r.³⁵, w czasie audiencji dla przedstawicieli reformowanego Kościoła Szkocji, 16 lutego 2015 r.³⁶, w homilii w kaplicy domu św. Marty, 17 lutego 2015 r.³⁷, w przesłaniu do patriarchy Kościoła prawosławnego Tewahedo z Etiopii, 21 kwietnia 2015 r.³⁸, w przemówieniu do członków Międzynarodowej Mieszanej Komisji ds. dialogu teologicznego między Kościołem katolickim i ortodoksyjnymi kościołami wschodnimi, 27 stycznia 2017 r.³⁹, do kapłanów i osób zakonnych w czasie wizyty duszpasterskiej w Genui, 27 maja

---

²⁸ http://w2.vatican.va/content/francesco/es/speeches/2014/may/documents/papa-francesco_20140508_patriarca-armeni.html [1.07.2017 r.].

²⁹ <http://chiesa.espresso.repubblica.it/articolo/1350924ffae.html?sp=y> [1.07.2017 r.].

³⁰ http://w2.vatican.va/content/francesco/es/speeches/2014/october/documents/papa-francesco_20141031_catholic-fraternity.html [1.07.2017 r.].

³¹ <http://www.lastampa.it/2013/12/14/esteri/vatican-insider/es/jams-tener-miedo-a-la-ternura-r8lpFUAXsH2v9Ypu21FPel/pagina.html> [1.07.2017 r.].

³² <http://www.lastampa.it/2014/11/30/vaticaninsider/es/vaticano/la-declaracion-conjunta-estamos-juntos-en-el-martirio-PmDN4bAKexCORHWiJXSZ4N/pagina.html> [1.07.2017 r.].

³³ http://w2.vatican.va/content/francesco/es/speeches/2017/april/documents/papa-francesco_20170428_egitto-tawadros-ii.html [1.07.2017 r.].

³⁴ http://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2017/april/documents/papa-francesco_20170428_egitto-tawadros-ii.html [1.07.2017 r.].

³⁵ http://w2.vatican.va/content/francesco/es/homilies/2015/documents/papa-francesco_20150125_vespri-conversione-san-paolo.html [1.07.2017 r.].

³⁶ <http://visnews-es.blogspot.com.br/2015/02/el-papa-recibe-los-representantes-de-la.html> [1.07.2017 r.].

³⁷ http://es.radiovaticana.va/news/2015/02/17/el_se%C3%B1or_reciba_a_los_hermanos-coptos_como_m%C3%A1rtires,_el_papa/1123868 [1.07.2017 r.].

³⁸ <http://visnews-es.blogspot.com.br/2015/04/el-papa-se-une-en-el-dolor-y-la.html> [1.07.2017 r.].

³⁹ http://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2017/january/documents/papa-francesco_20170127_commissione-dialogo-teologico.html [1.07.2017 r.].

2017 r.⁴⁰, do wiernych zgromadzonych na Placu św. Piotra na modlitwę Anioł Pański, 28 maja 2017 r.⁴¹

Najdalej w krytyce idą lefebryści, według których idea, by przedstawiać niekatolika jako przykład dla zbawienia duszy, jest nie tylko nielogiczna, ale bluźniercza. Wskazują, że przeciw idei ekumenicznych chrześcijan męczenników wypowiadali się św. Ireneusz z Lyonu, św. Fulgencjusz z Ruspe, św. Cyprian z Kartaginy, św. Augustyn, a także Benedykt XIV w *De Servorum Dei beatificatione et Beatorum Canonizatione*⁴².

Z kolei nurt mieniący się jako progresywny chwali roztropną „politykę kanonizacyjną” papieża Franciszka. Manuel Martinez Maciel OP, odpowiedzialny za Duszpasterstwo Turystyczne, Sanktuarium i Pielgrzymki w Argentynie, dowodzi, że ujawniło się to szczególnie w akcie z 27 kwietnia 2014 r. Dowodzi, że kanonizowanie tylko Jana Pawła II oznaczałoby potwierdzenie jednego modelu Kościoła, bardziej tradycyjnego, ale Franciszek zdecydował dołączyć (przez dyspensę od cudu) Jana XXIII do tego samego aktu kanonizacji, aby zademonstrować, że Kościół ma też inne oblicze – to, które ten reprezentuje⁴³.

Z kolei Sandro Magister podkreśla, że o ile papież Benedykt zezwolił na wcześniejsze rozpoczęcie procesu Jana Pawła II, ale z zachowaniem wszelkich procedur postępowania, to Franciszek poszedł znacznie dalej, zwalniając od cudu w sprawie wyznawcy, co było praktyką ale do beaty-

---

⁴⁰ http://w2.vatican.va/content/francesco/es/speeches/2017/may/documents/papa-francesco_20170527_consacraati-genova.html [1.07.2017 r.].

⁴¹ http://m2.vatican.va/content/francesco/es/angelus/2017/documents/papa-francesco_regina-coeli_20170528.html [1.07.2017 r.]. Zob. też wywiad Ulfa Jonssona z Franciszkiem przed wizytą w Szwecji: *Intervista a papa Francesco. In occasione del viaggio apostolico in Svezia*, „Quaderno 33994, 2016, vol. IV, p. 313-324; zob. też: TEXTO: *Entrevista del Papa Francisco con La Civiltà antes del viaje a Suecia*, www.aciprensa.com/noticias/texto-entrevista-del-papa-francisco-con-la-civlta-catolica-antes-del-viaje-a-suecia-84744/ [1.08.2017 r.].

⁴² Liber III, c. 20; Sandro Magister, *Esos santos hechos como él manda*, http://chiesa.espresso.repubblica.it/articolo/1350559ffae.html?sp=y&refresh_ce [21.07.2017 r.]; *El papa Francisco abre la puerta para santos no católicos*, <http://adelantelafe.com/papa-francisco-abre-la-puerta-santos-no-catolicos/> [1.08.2017 r.].

⁴³ Za: Esteban Llonart, *Para la santidad, el dinero no es todo (pero cómo auyada)*, <http://eterdigital.com.ar/para-la-santidad-el-dinero-no-es-todo> [1.07.2017 r.].

fikacji w przypadku męczenników. Dlaczego dalej? Jan Paweł II mimo próśb, w tym petycji podpisanej również przez kardynałów, o szybką kanonizację bł. Matki Teresy, z zaliczeniem cudu udowodnionego do beatyfikacji, nie zdecydował się na dyspensę, a Franciszek wobec Jana XXIII – tak. „Dla kanonizacji Jana XXIII i jezuitę, którego jest czcicielem, dyspensuje od normy żądającej cudu. W beatyfikacjach i kanonizacjach działa jak monarcha absolutny”⁴⁴.

Zakończenie

Patrząc na zestawienia statystyczne, papież Franciszek jawi się jako absolutny rekordzista, jeśli chodzi o liczbę osób ogłoszonych świętymi Kościoła katolickiego. Należy jednak mieć na uwadze, że faktycznie pierwsza z kanonizacji, obejmująca osiem setek Błogosławionych męczenników, była zarazem ostatnią papieża Benedykta. Charakterystyczną cechą pierwszego roku pontyfikatu jest liczba potwierdzeń kultu w całym Kościele pięciorga błogosławionych, jak też dyspensowane od cudu w przypadku kanonizacji wyznawcy.

O ile normy dotyczące finansowania spraw, jak też regulamin Konsulty Medycznej, mają przede wszystkim zapewnić transparentność i efektywność postępowania, także spraw z rejonów ubogich, o tyle wyodrębnienie trzeciej miary świętości kanonizowanej, niewątpliwie wpłynie na liczbę przedstawianych spraw, szybsze podejmowanie decyzji, także w odniesieniu do będących już w toku, zarówno drogą męczeństwa, jak też heroicznosci cnót.

---

⁴⁴ S. Magister, *Esos santos hechos como él manda*, http://chiesa.espresso.repubblica.it/articolo/1350559ffae.html?sp=y&refresh_ce [21.07.2017 r.].

Riassunto

Le cause di canonizzazione durante il pontificato di Francesco

Il papa Francesco si rivela assoluto campione tra i papi sul campo del numero delle persone elevate ai onori della santità. Questo fatto è stato dimostrato nella prima parte dell'articolo. Se le statistiche dicono la verità? (1). Sono state pure presentate le nuove regole nel campo di cause di canonizzazione dell'anno 2016 (2). Si può essere d'accordo che le norme riguardanti il finanziamento delle cause e le regole per la consultazione medica possono fornire la maggiore efficienza, tanto meno l'introduzione della terza misura per la santità, cioè l'offerta volontaria e sincera della propria vita per un'altra persona e la perseveranza nella precedente decisione fino alla morte (lettera apostolica "*Maiorem hac dilectionem*" dal 11 luglio 2017 avrà il suo impatto sul numero di casi presentati e sulla velocità di processo decisionale. Tanto in peggio se prendiamo in considerazione il problema d'identificazione del persecutore e il dovere di dimostrare il suo odium fidei (3). L'interpretazione dell'insegnamento papale sull'ecumenismo del sangue, soprattutto quello criticato è di così vasta portata che l'effetto sulle cause della canonizzazione e le nuove normative legali per momento non possono essere escluse (4).

Parole chiave: Francesco, canonizzazione, beatificazione, l'ecumenismo del sangue, martirio di sangue, offerta della vita.